

УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

и

ЕВРОПСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЈАВНО ПРАВО

МЕЂУНАРОДНИ САВЕЗ ПРАВНИКА

ИНСТИТУТ ЗА УПОРЕДНО ПРАВО

СРПСКО УДРУЖЕЊЕ ЗА КРИВИЧНОПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

ИНСТИТУТ ЗА КРИМИНОЛОШКА И СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

ЗБОРНИК РАДОВА
„Право између заштите и злоупотребе“
Том III

COLLECTION OF PAPERS
“Law Between Protection and Abuse”
Vol. III

XIII Научни скуп поводом Дана Правног факултета,
Међународни научни скуп
одржан 26. октобра 2024. год. на Палама

УДК 34(082)

ISBN 978-99938-57-93-8

Источно Сарајево, 2025. год.

UNIVERSITY OF EAST SARAJEVO
FACULTY OF LAW

and

EUROPEAN PUBLIC LAW ORGANIZATION

INTERNATIONAL UNION OF LAWYERS

INSTITUTE FOR COMPARATIVE LAW

SERBIAN ASSOCIATION FOR CRIMINAL LEGAL THEORY AND PRACTICE

INSTITUTE OF CRIMINOLOGICAL & SOCIOLOGICAL RESEARCH

COLLECTION OF PAPERS
“Law Between Protection and Abuse”
Vol. III

ЗБОРНИК РАДОВА
„Право између заштите и злоупотребе“
Том III

The XIII Scientific conference on
The occasion of the Day of the Faculty of Law,
International scientific conference,
held in Pale, 26 October 2024

UDC 34(082)

ISBN 978-99938-57-93-8

East Sarajevo, 2025

ЗБОРНИК РАДОВА

XIII Научног скупа поводом Дана Правног факултета,
који је у организацији
Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву,
и суорганизацији
Европске организације за јавно право,
Међународног савеза правника,
Института за упоредно право,
Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу, и
Института за криминолошка и социолошка истраживања,
одржан 26. октобра 2024. год. на Палама, на тему:
„ПРАВО ИЗМЕЂУ ЗАШТИТЕ И ЗЛОУПОТРЕБЕ“

Издавач

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву
Алексе Шантића 3, 71420 Пале
тел. 00387 57 226 609 / факс 00387 57 226 892
<http://www.pravni.ues.rs.ba> / dekanat@pravni.ues.rs.ba

За издавача

Проф. др Горан Марковић, декан

Коуредници

Проф. др Димитрије Ђеранић
Проф. др Свјетлана Ивановић
Доц. др Ђорђе Мариловић
Проф. др Радислав Лале
Проф. др Самир Аличић

Лектор и коректор за српски језик

Проф. др Нина Ђеклић

Лектор и коректор за енглески језик

Мр Нинослава Радић, наставник страног језика

Техничка припрема

Проф. др Димитрије Ђеранић
Доц. др Ђорђе Мариловић
Доц. др Брано Хаџи Стевић / Доц. др Мирјана Пупић
Виши асс. мр Тијана Баћовић / Виши асс. Ђорђе Перишић, мр
Виши асс. Ивана Лазаревић, ма / Виши асс. Љубана Сладић, ма

Штампа

Графомарк, Лакташи

Тираж

65 примјерака

Зборник је реферисан у HeinOnline, EBSCO OPEN ACCESS и Central and Eastern European Online Library (CEEOL)

COLLECTION OF PAPERS

The XIII Scientific conference on The occasion of The Day of The Faculty of Law, on general topic „Law Between Protection and Abuse“, which is organized
Faculty of Law, University of East Sarajevo,
in cooperation with the
European Public Law Organization,
International Union of Lawyers,
Institute for Comparative Law,
Serbian Association for Criminal Legal Theory and Practice,
and the Institute of Criminological & Sociological Research,
on 28. October 2023, in Pale

Publisher

Faculty of Law, University of East Sarajevo
Alekse Šantića Str. 3, 71420 Pale
phone. 00387 57 226 609 / fax 00387 57 226 892
<http://www.pravni.ues.rs.ba> / dekanat@pravni.ues.rs.ba

For the Publisher

Full Professor Goran Marković, dean

Edited by

Associate Professor Dimitrije Čeranić
Associate Professor Svjetlana Ivanović
Assistant Professor Đorđe Marilović
Associate Professor Radislav Lale
Full Professor Samir Aličić

Proofreading for the Serbian language

Associate Professor Nina Čeklić

Proofreading for the English language

Ninoslava Radić, MA (Linguistics), English language teacher

Technical preparation

Associate Professor Dimitrije Čeranić
Assistant Professor Đorđe Marilović
Assistant Professor Brano Hadži Stević / Assistant Professor Mirjana Pupiće
Senior Teaching Ass. Tijana Baćović / Senior Teaching Ass. Đorđe Perišić
Senior Teaching Ass. Ivana Lazarević / Senior Teaching Ass. Ljubana Sladić

Printing

Grafomark, Laktaši

Circulation

65 copies

COLLECTION OF PAPERS included in base of journals and e-books:
HeinOnline, EBSCO OPEN ACCESS and Central and Eastern European Online
Library (CEEOL)

Виши научни сарадник др Катарина Јовичић

Институт за упоредно право, Београд

КАДА ЈЕ ПОНУДА ДОВОЉНО ОДРЕЂЕНА ПРЕМА БЕЧКОЈ КОНВЕНЦИЈИ О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРОДАЈИ РОБЕ¹

Предмет овог рада је анализа међусобног односа чланова 14 и 55 Бечке конвенције о уговорима о међународној продаји робе (даље: БК), питања које више од 40 година изазива контроверзе због њихове, на први поглед, контрадикторне садржине. Реч је о томе да чл. 14 (1) БК прописује минималне услове одређености количине робе и цене да би понуда за закључење уговора била пуноважна, док чл. 55 БК садржи диспозитивно правило за утврђивање цене које се примењује на уговоре који су пуноважно закључени, али у којима нема експлицитног или имплицитног договора о цени (open-price contract). У правној теорији је споран њихов међусобни однос и ставови аутора се могу груписати око два приступа: први, по коме приоритет у примени има чл. 14 БК и други по коме приоритет има чл. 55. Судови и арбитраже када примењују чл. 55 БК то чине, по правилу, без детаљнијих објашњења која би могла да осветле питање разликовања између уговора са отвореном ценом и уговора у коме је цена имплицитно договорена, већ примењују чл. 55 више са циљем да подрже опстанак што већег броја закључених уговора. Истраживање је спроведено применом историјскоправног, упоредноправног и правнодогматског метода као и анализом релевантне судске праксе. Закључује се да уговори са отвореном ценом могу бити пуноважно закључени само под условом да је једна уговорна страна експлицитно или импли-

Катарина Јовичић, k.jovicic@iup.rs.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9803-5292>.

¹ Овај рад је настао као резултат истраживања у оквиру пројекта „Прилагођавање правног оквира друштвеним и технолошким променама са посебним освртом на регулисање вештачке интелигенције“ који у 2025. години спроводи Институт за упоредно право уз финансијску подршку Министарства науке, технолошког развоја и иновација (евиденциони број: 451-03-136/2025-03/200049 од 4. 2. 2025).

цитно одбила да прихвати цену коју је тражила, односно, понудила другу уговорна страна.

Кључне речи: Уговори са отвореном ценом; Имплицитно уговорена цена; Пуноважна понуда; Контрапонуда; Слобода уговарања.

1. УВОД

Међународни промет робе се већ неколико деценија успешно одвија захваљујући широкој примени Бечке конвенције о уговорима о међународној продаји робе (даље: БК).² Реч је о међународном извору права који је специфичан по томе што супстанцијалним (а не колизионим) правним нормама регулише најзначајнија питања која се постављају у вези са наведеним уговором.³ Ову конвенцију је до данас ратификовало 97 држава широм света и та чињеница потврђује да је реч о најутицајнијем извору права за међународну продају робе.⁴

Иако је реч о успешној међународној конвенцији, она ипак није савршена с обзиром да постоје одређени уговори о продаји робе, односно, одређена питања тих уговора која су ван домена њене примене. Наиме, Конвенција се не примењује на међународне продаје које имају за предмет хартије од вредности и новац; бродове, глисере и ваздухоплове; електричну енергију, а поред тога и на продаје робе на јавној лицитацији као и потрошачке продаје.⁵ Осим што се не примењује на наведене врсте продаја, БК не уређује ни одређена питања уговора о међународној продаји робе. Тако, чл. 4 предвиђа да се она не односи на пуноважаност уговора, било које његове одредбе или обичаја, нити на дејство које би уговор могао имати на својину продате робе.⁶ Разлог због кога су ова питања остављена у оквирима на-

² *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, 1980. године. Текст Конвенције доступан је на: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09951_e_ebook.pdf, 24. мај 2024.

³ За Бечку конвенцију се може рећи да представља резултат педесет година рада на унификацији права међународне продаје робе, што није било ни лако ни брзо јер се водило рачуна о томе да се за што већи број питања пронађу одговарајућа решења којима би се премостиле разлике између континенталних и *common law* правних система. Вид. К. Јовичић, „Нека питања у вези са понудом и прихватам према Бечкој конвенцији“, *Страни правни живот* 3/2009, 186–188.

⁴ Податак је доступан на: https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg/status, 27. мај 2025.

⁵ БК, чл. 3.

⁶ БК, чл. 4 Конвенције је предвиђено да она уређује само закључење уговора о продаји и права и обавезе продаваца и купца која проистичу из таквог уговора, а да се она не примењује на: „(а) пуноважаност уговора, било које од његових одредаба или обичаја; (б) дејство које би уговор могао имати на својину продате робе“.

ционалног регулисања је тај што се она још увек решавају на битно различите начине у упоредном праву због чега она нису погодна за униформно регулисање међународним актом. Поред тога, чл. 5 предвиђа и да се Конвенција не примењује на одговорност продавца за смрт или телесне повреде које би роба проузроковала било ком лицу, зато што су ова питања регулисана императивним националним прописима и као таква су изостављена из домена БК да би се тај међународни уговор учинио прихватљивим извором права за што већи број држава. Коначно, ван домена примене БК су и потрошачки уговори о међународној продаји робе, за које је прописан посебни правни режим како на националном тако и на регионалном (међународном) нивоу.

Иако се БК успешно примењује више од 40 година, нека питања која она регулише и данас привлаче пажњу аутора. Једно од њих је питање међусобног односа чл. 14 и 55 БК који су очигледно тесно повезани, али чија интеракција није до краја јасна на основу њихових формулација. Наиме, чл. 55 садржи диспозитивно правило о одређењу цене за робу код уговора који су пуноважно закључени, али у којима цена није ни изричито ни прећутно одређена, нити постоје елементи на основу којих би се она могла одредити.⁷ Примена овог члана је спорна зато што је његова садржина, на први поглед, контрадикторна правилу чл. 14 БК, које одређује услове пуноважности понуде на тај начин што прописује да она, поред означавања робе која је предмет уговора, мора на експлицитан или имплицитан начин одређивати количину робе и износ цене, односно, садржати елементе за њихово одређивање.⁸

Дилеме о међусобном односу правила чл. 14 и 55 БК не би било када би чл. 14 упућивао на примену чл. 55, алтернативно, да је у оквиру чл. 14 садржано и правило о отвореној цени. Међутим, иако су обе опције биле разматране током дипломатске конференције на којој се дискутовало о формулацијама чланова овог међународног уговора, оне нису прихваћене због непомирљивих разлика у националним правним системима у погледу допуштености уговора са отвореном

⁷ Чл. 55 БК гласи: Кад је уговор ваљано закључен а да цена за продату робу није у уговору ни изричито ни прећутно одређена нити у њему има одредби на основу којих би се могла утврдити, сматраће се, ако није супротно наведено, да су стране прећутно пристале на цену која се у тренутку закључења уговора редовно наплаћивала у односној струци за такву робу продату под сличним околностима.

⁸ Чл. 14 (1) БК гласи: Предлог за закључење уговора упућен једном или више одређених лица представља понуду ако је довољно одређен и ако указује на намеру понудиоца да се обавезе у случају прихватања. Предлог је довољно одређен ако означава робу и изричито или прећутно утврђује количину и цену или садржи елементе за њихово утврђивање

ценом. За прихватање уговора о продаји са отвореном ценом су се залагале државе чији привредни систем функционише на деловању тржишних механизма, док су против биле државе са централно-планским привредним системима, у којима се од уговорних страна очекивало да своје договоре ускладе са одлукама надлежних органа (што по природи ствари искључује могућност уговарања било какве цене која одступа од прописане). Поред тога, прихватању отворене цене су се противиле и државе у развоју које су сматрале да на њих то може лоше да утиче с обзиром да су цене сировина, које представљају њихов главни извозни артикал, веома споро расле док су цене готових производа (које те државе претежно увозе из развијених земаља) расле много брже.⁹ На крају је постигнут не баш идеалан компромис актуелним формулацијама чл. 14 и 55 БК.

2. СТАВОВИ ПРАВНЕ ТЕОРИЈЕ

Као што је наведено, уговор о међународној продаји робе се може пуноважно закључити само ако је понудилац у понуди експлицитно или имплицитно одредио цену за робу или елементе на основу којих би се она могла одредити (чл. 14). Испуњење овог захтева се једноставно утврђује када се изјаве о понуди и прихвату размењују у две информације. Међутим, проблем је у томе што то није типична ситуација у пракси, већ је чешћи случај да стране уговорнице током преговора размењују више информација и да тачна понуда није нужно садржана само у једној од њих, већ се она може допунити и у каснијој комуникацији уговорних страна, па и на основу њиховог понашања.¹⁰ Због тога је могуће да једна уговорна страна накнадно постане свесна да недостаје један од прописаних услова пуноважности понуде (по чл. 14 БК) и ако се у међувремену покаже да јој тај уговор из неког разлога више не одговара, она може да доведе у питање његову пуноважност. Такве ситуације се дешавају чак и након што је купац примио испоруку, па и по истеку прописаних рокова за приговор на несаобразност испоруке.¹¹ У тим споровима се поставља питање који члан има предност у примени, чл. 14 или чл. 55 БК.

⁹ Детаљније: А. М. Garro, “Reconciliation of Legal Traditions in the U. N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods”, 23 *International Lawyer* 1989, 450 и даље, https://cisg-online.org/files/commentFiles/Garro_23_IntlL_1989_443.pdf, 25. мај 2025.

¹⁰ L. Mistelis, “Article 55 CISG: The Unknown Factor”, *Journal of Law and Commerce* 2005, 290.

¹¹ U. Schroetter, “Article 14” in: I. Schwenzer, U. Schlechtriem (eds.), *Schlechtriem & Schwenzer: Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods*, Oxford 2003, 315.

Приоритет у примени има чл. 14 БК: Основни аргумент за ово гледиште је текст правила чл. 55 у коме је изричито наведено да се оно примењује *само под условом да је уговор пуноважно закључен*,¹² а на основу чл. 14 БК је јасно да уговор не може бити пуноважно закључен ако цена није одређена нити је одредива. Сагласно томе, примена чл. 55 БК долази у обзир само под условом да је држава суда прихватила Део III БК (који регулише продају робе), али је истовремено ставила резерву на Део II БК (који регулише питање закључења уговора у оквиру кога се налази члан 14 БК).¹³ У том случају уговор са отвореном ценом може бити пуноважно закључен по правилима меродавног националног права до кога доведе колизиона норма суда, под условом да тако одређено меродавно право допушта закључење уговора са отвореном ценом.¹⁴

Кључна слабост овог гледишта је у томе што занемарује чињеницу да се уговори, осим техником понуде и прихвата, могу закључити и на друге начине на пример, конклюдентним радњама односно започињењем извршења уговора без договора о цени.¹⁵ Ово гледиште се више заступало у првим годинама примене БК, али оно није издражло тест времена и данас већина аутора, како тврди професор Ди Матео (*Di Matteo*), сматра да пуноважно закључен уговор у коме је цена имплицитно одређена или даје елементе на основу којих се може одредити искључује примену члана 55 БК, чак и ако се накнадно испостави да је цена неодредива.¹⁶

Приоритет у примени има члан 55 БК: По другом схватању стране уговорнице које започну извршење уговора а да се претходно нису

¹² Италиком нагласила ауторка овог рада.

¹³ Могућност држава да ставе резерву на примену Дела II и Дела III Конвенције прописана је у чл. 92 БК. На овај начин искључује се и примена правила чл. 14 БК на конкретни уговорни однос, што отвара простор за примену правила међународног приватног права.

¹⁴ Ово схватање је заступљено у Коментару нацрта БК који је припремио Секретаријат УН Конференције о уговорима о међународној продаји робе на којој је БК усвојена. Вид: С. Bianca, М. Bonnell, *Commentary on the International Sales Law*, Giuffrè, 1987, 401, 407; Е. Allan Farnsworth, “Formation of Contract”, *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, (eds. N. Galston, H. Smit), New York 1984, § 3.04, наведено према: L. Mistelis, 291; J. M. West, J. K. M. Ohnesore, “The 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: A Comparative Analysis of Consequences of Accession by the Republic of Korea”, *Global Business & Development Law Journal* 12/1999, 75–76.

¹⁵ F. Mohs, “Art. 55”, *Commentary on the UN Convention on the international sale of goods (CISG)* (eds. Schwenger, Ingeborg, Schroeter, Ulrich, G.), Oxford 2022, 1075.

¹⁶ L. Di Matteo, “Critical Issues in the Formation of Contracts under the CISG”, *Annals of the Faculty of Law in Belgrade* 3/2011, 73; A. Fillers, “Open-Price Contracts Under the CISG, The Law in Action”, *European Business Law Review* 2/2024, 269.

договориле о цени, таквим поступањем манифестују вољу да искључе примену чл. 14 БК¹⁷ односно минималне услове пуноважности понуде које одређује правило тог члана.¹⁸ Примена чл. 14 се, поред тога, може искључити и обичајем са којим су се стране сложиле, као и са праксом коју су међусобно успоставиле током заједничког пословања (чл. 9 БК).¹⁹ Ипак, значај ових мишљења је, према професору Филерсу (*Fillers*-у), више теоријски с обзиром да се судови и арбитраже ретко на њих позивају да би аргументовали примену чл. 55.²⁰ Поједини аутори који подржавају ово гледиште позивају се на чињеницу да је смисао чл. 55 да макар имплицитно омогући правно дејство понуде са отвореном ценом (с обзиром да садржи правило о одређењу цене за пуноважно закључене уговоре са отвореном ценом).²¹ Због тога би ово правило требало користити за одређивање цене у свим случајевима у којима се суд увери да је постојала намера странака да закључе уговор, те де је његова сврха да спаси уговоре у којима цена није експлицитно ни имплицитно одређена нити одредива, укључујући чак и уговоре у којима је прихват понуде био одговор на погрешну понуду, или на једнострану изјаву странке која није правно ваљана да би производила правно дејство понуде.²²

3. СТАВОВИ СУДСКЕ И АРБИТРАЖНЕ ПРАКСЕ

У почетку примене БК одлука Врховног суда Аустрије из 1994. године у предмету купопродаје крзна чинчиле је привукла значајну

¹⁷ Ово право стране уговорнице имају на основу чл. 6 БК који гласи: „Стране могу искључити примену ове конвенције или, под резервом одредби чл. 12 одступити од било које од њених одредби или изменити њихово дејство“.

¹⁸ G. Hager, “Analysis of Obligations of the Buyer (Arts. 53–60)”, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (eds. Peter, Schlechtriem, Ingeborg, Schwenger) Oxford 2005, 626.

¹⁹ Чл. 9 БК: (1) Стране су везане обичајима са којима су се сложиле, као и праксом успостављеном међу њима. (2) Ако није друкчије договорено, сматра се да су стране прећутно подвргле свој уговор или његово закључење обичају који им је био познат или морао бити познат и који је широко познат у међународној трговини и редовно га поштују уговорне стране у уговорима исте врсте у односној струци.

²⁰ A. Fillers, 265.

²¹ I. Schwenger, F. Mohs, “Old Habits Die Hard: Traditional Contract Formation in a Modern World”, *Internationales Handelsrecht* 6/2006, https://cisg-online.org/files/-commentFiles/Schwenger_Mohs_IHR_2006_239.pdf, 17. мај 2025; M. Viscasillas, “The Formation of Contracts and the Principles of European Contract Law”, *13 Pace International Law Review* 2001, 377–380.

²² L. Di Matteo, 73. Детаљније о ставовима доктрине о односу чл. 14 и 55 БК вид: С. Фишер Шобот, „*Open-price* уговори о међународној продаји робе – однос чланова 14 и 55 Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2018, 188–193.

пажњу и утицала је на формирање судске праксе у вези са питањем довољне одређености понуде. Спор је проистекао из ситуације у којој је аустријски купац поручио од немачког продавца већу количину крзна од чинчиле, просечног до врхунског квалитета, по цени између 35 и 65 немачких марака по комаду. Продавац је испоручио укупно 249 комада крзна и купац је одмах (без обављања прегледа примљене робе), целокупну испоруку препродао купцу у Италији. Италијански партнер је вратио 13 комада крзна због недостатака у квалитету и одбио је да за њих плати цену, због чега је продавац (купац из првог уговора), умањио за тај износ цену коју је платио свом продавцу, позивајући се на несаобразност испоруке. Немачки трговац (продавац у првом уговору) је против купца поднео тужбу којом је од суда тражио да обавезе туженог да плати разлику до пуне уговорене цене. Првостепени и другостепени судови су пресудили у корист тужиоца (одредивши цену од 50 немачких марака по крзну). Одлуке нижестепених судова потврдио је Врховни суд Аустрије.²³ Ни један од ова три суда није довео у питање пуноважност закљученог уговора због неодређености цене (у распону од 35 до 65 немачких марака), чиме се потврђује да је понуда била довољно одређена. Врховни суд је аргументовао тај став позивањем на чињеницу да су предмет и цена били на имплицитан начин уговорени. У том случају, наводи суд, питање довољне одређености количне робе и цене се тумачи у складу са стандардом разумног лица истих својстава, уз узимање у обзир свих околности случаја укључујући преговоре, праксу коју су уговорне стране међусобно успоставиле пре закључења уговора, обичаја као и свако њихово доцније понашање.²⁴ Суд даље наводи да је понашање страна уговорница потврдило да су количина робе и цена биле довољно одређене те да је купац примио целокупну испоруку и да није приговорио на количину, на квалитет нити на цену, већ је робу одмах препродао трећем лицу. Суд је додао и то да у овом предмету, с обзиром на наведено, није било потребе да се примени чл. 55 БК да би се одредила цена.²⁵ Овиме је Врховни суд оспорио исправност поступања првостепеног и другостепеног суда који су одредили цену за робу позивајући се на чл. 55 БК,²⁶ иако је подржао њихове одлуке. Профе-

²³ Одлука Врховног суда Аустрије бр. 2 Ob. 547/93 од 10. новембра 1994. године. Ова одлука у оригиналну на немачком језику је доступна на: https://cisg-online.org/files/cases/6096/fullTextFile/117_40539941.pdf, 27. мај 2025.

²⁴ Видјети чл. 8 БК који регулише питање тумачења изјава и понашања страна уговорница.

²⁵ Сажети опис овог случаја на енглеском језику доступан је на: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/v95/604/92/img/v9560492.pdf> (4-5), 25. мај 2025.

²⁶ Првостепени суд је одредио да је цена по комаду крзна 50 немачким марака, а ту цену је подржао и другостепени суд у пресуди којом је одлучио о жалби туженог.

спор *Di Matteo* је у с тим у вези уочио да је Врховни суд у овом предмету указао на једну димензију односа између чл. 14 и 55 БК, а то је да примена чл. 55 БК не долази у обзир када понуда за закључења уговора имплицитно одређује цену, или даје елементе на основу којих се она може одредити.

Сличан резон је применио и Регионални суд у Дармштату у предмету купопродаје 8000 видео рекордера и других апарата за домаћинство, од којих је више од половине испоручено са материјалним недостацима. Купац из Швајцарске и продавац из Немачке су се накнадно договорили да сниже уговорену цену за 4000 видео рекордера, на име трошкова поправке. Међутим, купац је одбио да плати и тако снижену цену сматрајући да је она превисока с обзиром да је у међувремену открио да и остатак робе има одређених недостатака. Продавац је поднео тужбу са захтевом за плаћање договорене цене, што је купац одбио и тражио је од суда одреди цену у складу са правилом чл. 55 БК. Суд је одбио да примени чл. 55 наводећи да су се уговорне стране договориле о одређеној купопродајној цени, те да нису ни имплицитно поменуле цену која се генерално наплаћује за такву робу, што би могло да упути на примену чл. 55 БК. Имајући наведено у виду, као и чињеницу да БК странама даје право да слободно формирају уговорну цену, суд је закључио да је тужбени захтев основан.²⁷

Интересантна је и одлука Регионалног суда у Франкфурту од 4. маја 1994. године којом је решен спор чије је чињенично стање било следеће: шведски трговац је затражио од немачког продавца специјалних шрафова и друге сличне робе да достави понуду за шрафове одређеног квалитета. Продавац је одговорио дописом који је као прилог садржао каталошку листу шрафова, њихове цене као и рокове испоруке. Купац је након тога поручио 3.400 комада разних шрафова, а поред тога и другу робу из продајног асортимана продавца. Продавац је као одговор на поруџбину послао фактуру са листом артикала нешто нижег квалитета од оног који је тражио купац и са ценом која одговара артиклима таквог, нижег квалитета. Купац је инсистирао да му се доставе шрафови вишег квалитета, али по цени коју је продавац навео у фактури, што је продавац одбио и то је био узрок спора који је решаван по тужби немачког продавца. Суд је одлучио да је купац, одговоривши на поменути начин, учинио контрапону продавца у којој је тражио да му продавац испоручи додатну робу (у односу на робу коју је продавац понудио), као и да том приликом није ни поменуло било какве услове у погледу цене за ту робу. У светлу ових окол-

²⁷ Одлука Регионалног суда у Дармштату 10 О 72/00 од 9. маја 2000. године. Сажетак одлуке доступан је на: https://cisg-online.org/files/cases/6524/abstractsFile/-560_46938004.pdf, 27. мај 2026.

ности суд је одлучио да контрапонуда није довољно одређена (није садржала цену за робу која је додатно наручена нити елементе на основу којих би се она могла утврдити) и на основу тога је закључио да уговор није пуноважно закључен у складу са чл. 14 БК. Сагласно томе, суд је одбио да примени чл. 55 БК зато што се за то нису стекли прописани услови.²⁸

Временом, судови и арбитраже су постајали све отворенији за примену чл. 55 БК и то, како показују доступне одлуке, на основу квалификације чињеница случаја као имплицитног договора о цени, а понекад и прихватајући да је уговор пуноважно закључен чак и без договора о цени (што је супротно чл. 14 БК). То и није толико чудно ако се има у виду да линија разграничења између имплицитног договора о цени, с једне стране, и уговора са отвореном ценом, с друге, није тако јасна нити је једноставно утврдити је у датим околностима. Међутим, пракса показује да судови и арбитраже нису улазили у детаљнија објашњења која би осветлила то питање, већ су често поступали прагматично када би применили чл. 55 БК, што су чинили да би омогућили опстанак што већег броја уговора. Ово адекватно илуструје одлука Апелационог суда кантона Вале (*Valais*) у Швајцарској у спору који је проистекао из уговора о купопродаји рерне за ресторан швајцарског хотела, која се покварила један дан пред викенд и то у шпицу туристичке сезоне. Хотел је затражио од продавца да замени неисправну рерну, притом не наводећи у чему се састоји недостатак због кога се жали да она више не ради. Продавац у том тренутку није имао рерну на стању, али је одмах набавио нову од произвођача и благовремено је (у најкраћем року) одговорио на купчев захтев да замени неисправну рерну, што је купац и прихватио. Међутим, ни једна уговорна страна том приликом, нити пре тога, није ни помињала цену рерне да би продавац, касније, истога дана када је заменио рерну, хотелу доставио рачун за плаћање. Хотел је користио рерну до краја сезоне и у току тог периода продавац му је неколико пута пружио услуге њене поправке, то јест одржавања. По истеку сезоне купац је позвао продавца да однесе рерну, а цену по рачуну није платио зато што је, како је навео, сматрао да му је продавац, са којим више година успешно сарађује поводом набавке и одржавања кухињске опреме, у хитној ситуацији уступио нову рерну на коришћење без накнаде. Продавац је тужио купца захтевајући од суда да га обавезе да плати цену и то у износу који је означен на рачуну. Суд није уважио став туженог (да је тужбени захтев неоснован јер му је продавац, у хитној

²⁸ Одлука Регионалног суда у Франкфурту, 10 U 80/93 од 4. марта 1994. године. Сажетак одлуке доступан је на <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/v96/842-23/img/v9684223.pdf>, 25. мај 2025.

ситуацији, уступио рерну на коришћење без накнаде, коју је вратио продавцу када је хитна ситуација прошла). Поред тога, истакао је да са продавцем није разговарао о цени те да то питање није ни поменуто како пре тако ни у моменту замене рерне. Образлажући зашто сматра да став туженог није основан суд је навео да продавац није био упознат са чињеницом да је рерна неисправна нити је то могао знати зато што га купац није обавестио у чему се састоји њен недостатак, нити је приговорио на цену по рачуну који му је продавац доставио касније. Поред тога, суд је установио и да је протекло више од две године од испоруке рерне те да је купац због тога изгубио право да позове продавца на одговорност по основу материјалних недостатака продате ствари. Суд је у овом предмету указао на то да се код уговора са отвореном ценом њен износ одређује према цени која се у тренутку закључења уговора редовно наплаћивала за такву робу продату под сличним околностима, у складу са правилом чл. 55 БК. Даље је суд навео и то да правило чл. 55 БК штити купца од обавезе да плати превисоку цену за робу, али му истовремено и не дозвољава да искористи веома повољну цену.²⁹ У конкретном случају суд није одредио цену на основу чл. 55 БК, већ је обавезао туженог да плати цену у износу који је продавац тражио по достављеном рачуну, а која је за 30% нижа од тржишне цене. С обзиром да тужени није довео у питање тражени износ суд је закључио да је под тим околностима цена у овом случају пуноважно уговорена.³⁰ Коментаришући ову пресуду професор *Fillers* констатује да овај случај јасно указује на то да се суштински значај примене чл. 55 БК огледа у томе да онемогући купца да избегне уговор позивањем на формалне разлоге, посебно када би то било неправедно према продавцу. Међутим, он констатује и да суд у овом предмету није објаснио однос између тржишне цене и њене цене по достављеном рачуну (која је за 30% нижа од тржишне), али је ипак онемогућио продавца да, позивањем на чл. 55 БК, тражи од купца да му плати пуну тржишну цену.³¹

У пракси је забележено више одлука у којима су се две стране договарале о закључењу уговора о продаји и сагласиле се о предмету уговора, али не и о цени, да би у неком каснијем моменту оне ипак постигле договор о цени, експлицитно или имплицитно. Другачије речено, уговори који су закључени као уговори о продаји са отвореном ценом су у великом броју накнадно модификовани као уговори са

²⁹ Пресуда Апелационог суда кантона Valais, C1 06 95 од 27. априла 2007. године, <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/switzerland-tribunal-cantonal-appellate-court-du-jura-16>, 23. мај 2025.

³⁰ *Ibid.*

³¹ A. Fillers, 275.

уговореном ценом. За такав закључак, као што показују напред описани случајеви, довољно је да је продавац послао купцу рачун, односно листу артикала са њиховим ценама, или да је купац изјавио да је спреман да плати одређену цену а да се продавац са тим накнадно сагласио.³² На основу тога се може закључити да уговори са отвореном ценом могу бити пуноважно закључени само под условом да је једна уговорна страна експлицитно или имплицитно одбила да прихвати цену коју је тражила, односно, понудила друга уговорна страна, а такви су случајеви у пракси ретки.³³

Посебно питање у вези са применом чл. 55 односи се на ситуације у којој су се уговорне стране имплицитно договориле о цени, али и да ће у неком тренутку у будућности склопити договор о њеном коначном износу, па се то не догоди. У овом контексту је илустративан пример предмет који је познат у правној литератури као случај *Fauba v. Fujitsu*, у коме су се странке приликом закључења уговора договориле о цени али и да ће се она кориговати накнадно у складу са евентуалним повећањем, односно смањењем тржишне цене за робу која је предмет уговора. Поуздајући се у закључени уговор продавац је извршио испоруку, али је купац одбио да је прими са образложењем да цена није уговорена и да уговор због тога није ни закључен. Овај спор се расправљао прво пред Апелационим, а потом и пред Касационим судом у Француској и оба суда су одбацила као неосноване наводе туженог и оба суда су му наложила да продавцу плати тражену цену. Судови нису применили чл. 55 БК да би одредили цену, нити би то било оправдано зато што би то, како је образложено, било супротно договору страна о начину на који ће се уговорена цена накнадно обрачунати.³⁴

³² На пример, одлука Апелационог суда у Роштоку о купопродаји замрзнутих ракова у предмету 6 U 126/00 од 10. октобра 2001. године, у коме је француски продавац продао купцу из Немачке замрзнуте ракове и друге деликатесе. Притом, није била сасвим јасно одређена цена за робу (продавац је дистрибуирао своју листу артикала са ценом), а поред тога је било и тешкоћа у вези са утврђивањем њене количине. У тим околностима суд је навео да су се странке имплицитно сагласиле са тржишном ценом која се у време закључења уговора наплаћивала за такву робу продату под сличним околностима, као што то предвиђа чл. 55 БК. Сагласно томе, уобичајена ценовна листа продавца је имплицитно уговорена за овај уговор. Сажетак одлуке суда, као и текст пресуде на немачком језику доступан је на: <https://www.unilex.info/cisg/case/906>.

³³ A. Fillers, 277.

³⁴ Одлука Касационог суда Француске бр. 92-16.993 од 4. јануара 1995. године. Сажетак одлуке на енглеском језику као и одлука на француском језику доступни су на: https://cisg-online.org/files/cases/6116/abstractsFile/138_98867563.pdf, 22. мај 2025. Вид. и L. Mistelis, 290.

Могуће су и друге ситуације и решења када се стране договоре да се цена за робу накнадо одреди. Тако, када се о цени стране нису ни експлицитно ни имплицитно договориле, већ су само предвиделе да ће се о томе накнадно споразумети па то не учине, онда уговор о продаји није пуноважно закључен по правилима БК. Ово зато што договор о томе да ће се цена договорити у будућности није имплицитно уговорена цена. Могуће је, а у пракси су забележени и такви ставови, да се будући договор о цени посматра као имплицитни договор о цени у складу са правилом чл. 55 БК, све док (и ако) се стране уговорнице не договоре о другој цени.³⁵ Коначно, могуће је и да се договору о уговарању цене у будућности не придаје практични значај и да се у таквим случајевима сматра да уговор није ни настао.³⁶

На основу прегледа доступних судских и арбитражних одлука, од којих је неколико карактеристичних представљено у овом раду, евидентно је да разматрају могућност примене чл. 55 БК, иако се то не би очекивало с обзиром на ставове правне теорије о законитости таквог поступања. Управо то тврди професор *Fillers* у недавно објављеном раду у коме је, истражујући интеракцију чл. 14 и чл. 55 БК, утврдио да су судови и арбитраже у двадесетак одлука разматрали примену чл. 55 БК, те да је то неочекивано велики број предмета с обзиром да се уговори са отвореном ценом у пракси ретко закључују. Он такође констатује да у тим одлукама ретко има темељнијих разматрања о питању пуноважности уговора са отвореном ценом, већ да се чл. 55 примењује, практично, као *lex specialis* у односу на чл. 14 БК.³⁷

³⁵ На пример, одлука Регионалног суда у Нојбранденбургу (*Neubrandenburg*) бр. 10 О 74/04 од 3. августа 2005. године, којом је пресуђен спор поводом уговора о купопродаји 400.000 тегли компота од вишње без коштица по цени „која ће бити одређена током сезоне“. Након прве испоруке 50.000 тегли по цени од 0,95 евра по тегли, у октобру 2003. године продавац је послао писмо купцу којим потврђује претходну куповину 200.000 тегли и утврђује цену од 0,90 евра по тегли. Купац је између јануара и јула 2004. године преузео још 130.464. тегли компота по цени између 0,7 и 0,90 евра по тегли, да би га продавац у августу исте године позвао да преузме и преостале тегле по цени од 0.90 евра комад. Купац је поднео тужбу надлежном суду против продавца како би добио потврду да између странака није закључен пуноважни уговор. Суд је на основу околности случаја закључио да је уговор закључен јер је договорен предмет па чак и имплицитно и цена (позивањем да ће се цена одредити током сезоне, што упућује на тржишну цену у складу са правилом чл. 55 БК), а да је договор о цени након тога и изричито постигнут у погледу извршених испорука с обзиром да је купац сваку испоруку платио по цени коју је одредио продавац, без приговора. Тужба је одбијена и суд је обавезао купца да плати цену у износу који је тражио продавац. Сажетак и текст одлуке доступни су на: <https://www.unilex.info/cisg/case/1097>, 2. јуни 2025.

³⁶ Више о овоме вид: A. Fillers, 278–279; L. Mistelis, 291–292.

³⁷ A. Fillers, 287–288.

4. ЗАКЉУЧАК

Одредити границу између уговора са отвореном ценом и уговора у коме је цена за робу имплицитно уговорена није лако правилно утврдити. Судови и арбитраже су у својим одлукама, од којих су неке изложене у овом раду, указали на неке индиције на основу којих се може утврдити да је цена уговорена имплицитно и међу њима су: када је продавац доставио купцу рачун за плаћање на који купац није приговорио; када је купац платио цену а да није приговорио на несаобразност робе; када је продавац послао купцу листу артикала са њиховим ценама а купац није приговорио на цену; када је купац изјавио да је спреман да плати одређену цену а продавац се са тим накнадно сагласио итд. На основу тога се може закључити да уговори са отвореном ценом могу бити пуноважно закључени само под условом да је једна уговорна страна експлицитно или имплицитно одбила да прихвати цену коју је тражила, односно, понудила друга уговорна страна. Посебну пажњу у овом контексту изазивају уговори у којима се стране уговорнице договоре да ће цену заједно одредити у неком тренутку у будућности па то, ипак, не учине и судска и арбитражна пракса у односу на ово питање није уједначена. Ставови правне теорије о овом питању се разликују у погледу тога када је понуда довољно одређена да би њен прихват довео до пуноважно закљученог уговора, али њихова образложења могу да допринесу свима који примењују право да боље разумеју и правилно квалификују чињенична стања у погледу тога да ли је понуда у конкретном предмету довољно одређена.

Коначно, полазећи од тога да су формулације правила чл. 14 и 55 БК резултат тешко постигнутог компрописа између држава због битних разлика у погледу прихватања уговора са отвореном ценом (које су биле одраз поделе између држава на оне са тржишном привредом и оне са централно-планском привредом). Међутим, реалност је да је ова подела у међувремену практично превазиђена па се може поставити и питање значаја разматрања односа чл. 14 и 55 БК у пракси. У светлу те околности може се имати више разумевања па и оправдања за прагматичан приступ судова и арбитража који прихватају да уговори са отвореном ценом могу пуноважно бити закључени по БК.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Bianca, C. Massimo, Bonnell, Michael Joachim, *Commentary on the International Sales Law*, Giuffrè 1987;
2. Di Matteo, Larry, “Critical Issues in the Formation of Contracts under the CISG”, *Annals of the Faculty of Law in Belgrade* 3/2011;
3. Farnsworth, E. Allan, “Formation of Contract”, *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, (eds. Galston, Nina M., Smit, Hans), New York 1984;
4. Fillers, Aleksandrs, “Open-Price Contracts Under the CISG, The Law in Action”, *European Business Law Review* 2/2024;
5. Фишер Шобот, Сандра, „Open-price уговори о међународној продаји робе – однос чланова 14 и 55 Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2018;
6. Garro, M. Alejandro, “Reconciliation of Legal Traditions in the U. N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods”, 23 *International Lawyer* 1989. https://cisg-online.org/files/commentFiles/Garro_23_IntlL_1989_443.pdf, 25. мај 2025;
7. Hager, Günter, “Analysis of Obligations of the Buyer (Arts. 53–60)”, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (eds. Peter, Schlechtriem, Ingeborg, Schwenzer) Oxford 2005;
8. Јовичић, Катарина, „Нека питања у вези са понудом и прихватам према Бечкој конвенцији“, *Страни правни живот* 3/2009;
9. Mistelis, Loukas, “Article 55. CISG: The Unknown Factor”, *Journal of Law and Commerce* 2005;
10. Mohs, Florian, “Art. 55”, *Commentary on the UN Convention on the international sale of goods (CISG)* (eds. Schwenzer, Ingeborg, Schroeter, Ulrich, G.), Oxford 2022;
11. Schroeter, Ulrich, “Article 14”, *Schlechtriem & Schwenzer: Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods* (eds. Schwenzer, Ingeborg, Schlechtriem, Ulrich), Oxford 2003;
12. Schwenzer, Ingeborg, Mohs, Florian, “Old Habits Die Hard: Traditional Contract Formation in a Modern World”, *Internationales Handelsrecht* 6/2006, https://cisg-online.org/files/commentFiles/Schwenzer_Mohs_IHR_2006_239.pdf, 17. мај 2025;
13. Viscasillas, Maria, “The Formation of Contracts and the Principles of European Contract Law”, 13 *Pace International Law Review* 2001;
14. West, M., James, Ohnesorge, John, K. M., “The 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: A Comparative Analysis of

Consequences of Accession by the Republic of Korea”, *Global Business & Development Law Journal* 12/1999.

Senior Research Associate Katarina A. Jovičić, LL.D.

Institute of Comparative Law, Belgrade

WHEN AN OFFER IS SUFFICIENTLY DETERMINED UNDER THE VIENNA CONVENTION ON THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS

Summary

This paper analyzes the relationship between Articles 14 and 55 of the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), a question that has sparked controversy for over 40 years due to their seemingly contradictory content. Article 14(1) of the CISG stipulates minimum requirements for the quantity and price of goods for an offer to be considered valid, while Article 55 contains a default rule for determining the price in contracts that have been validly concluded but do not explicitly or implicitly specify a price (open-price contracts). Legal theory acknowledges the close connection between these two articles, but their interaction remains debated, leading to two main perspectives: one prioritizing Article 14 and the other prioritizing Article 55. Judicial and arbitral practice does not rely on legal theory when applying Article 55, nor does it offer detailed explanations distinguishing between open-price contracts and contracts where the price is implicitly agreed upon. Instead, Article 55 is applied more pragmatically to uphold the validity of as many concluded contracts as possible. The research was conducted using historical-legal, comparative-law, and doctrinal legal methods, as well as an analysis of relevant case law. The study concludes that open-price contracts can be validly concluded only if one party explicitly or implicitly refuses to accept the price requested or offered by the other party.

Key words: *Open-price contracts; Implicitly agreed price; Valid offer; Counteroffer; Freedom of contract.*

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

34(082)

НАУЧНИ скуп "Право између заштите и злоупотребе" (13 ; 2024
; Пале)

Зборник радова "Право између заштите и злоупотребе".
Том 3 = Collection of Paper "Law Between Protection and Abuse".
Vol. 3 : XIII Научни скуп поводом Дана Правног факултета,
Међународни научни скуп одржан 26. октобра 2024. год. на
Палама / [оргнизатор] Правни факултет Универзитета у
Источно Сарајеву ; [суорганизатори] Европска организација
за јавно право... [и др.] ; [коуредници Димитрије Ћеранић ... [и
др.]]. - Источно Сарајево : Правни факултет, 2025 (Лакташи :
Графомарк). - XVIII, 589 стр. ; 25 cm

Текст ћир. и лат. - Радови на срп., рус. и енгл. и језику. - Тираж
65. - Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-99938-57-93-8

COBISS.RS-ID 143316737